

שבת קדש

ר"ת	יציאה	כניסה	
5:48	5:14	3:55	ירושלים
5:50	5:15	4:14	תל אביב

פרשת וישלח

גליון מס' 6

כוז התפילה

אחשוורוש , עד שבא מלאך והזיז את האצבע שלה לכיוון המן. וכאן חז"ל לא ניסו בכלל לעמוד על כוונתה, מה בכלל חשבה, הרי בזה הרסה את כל התוכנית שלה ?

מבאר הגאון מווילנא דבר נפלא מעלת הצדיקים שהם תמיד דבקים בהשם יתברך, ואף כשמדברים עם הבריות, לבם מכוון אל הקב"ה דווקא. יתירה מזו, אמונתם כ"כ גדולה, עד שידעים שכל ההשתדלות שלהם זה רק לזכות לסייאת דשמיא, ואין בה כלום. ואכן אסתר המלכה כאן, בשיא המתח, בכלל לא דברה לאחשוורוש וכל מה שיצא מפיה לא היה אלא תפילה לבורא עולם. היא היתה במשתה אבל ליבה היה עם השכינה. ואכן כשהתפללה שהתוכנית שלה יצליח, התפללה להושע גם מאחשוורוש ולכן הצביע גם עליו עד שבא מלאך והזיז את עצבתה !

אפילו בשיא ההשתדלות נגד מזימת עשו וחזייליו, הלב צריך להיות דבוק בתפילה לבורא עולם ולדעת שעיקר הקרב לא נמצא בארץ אלא בשמים, ובזה מנצחים את עשו !

בזה נבוא ליישב מה ששאלנו בעזר השם יתברך : יעקב חשש מאוד מהמפגש עם עשו ולכן השתמש בתכסיסי מלחמה, וחילק את המחנה שלו לשתיים, אמנם בנתיים כתוב "ויאבק איש עמו עד עלות השחר" פגש את שרו של עשו וניצח אותו. יעקב ידע שעיקר המערכת בשמים ולא בארץ, לכן הואיל וכבר נחל ניצחון בשמים , שוב אין בכלל סכנה מול עשו. משום כך לא חשד ממנו כלל ולא היה צריך בפועל לחלק את המחנה שלו לשתיים. לכאורה קשה על זה, אם כן למה השתחוה שבע פעמים ? הביאור בזה דידיע שכבר אין סכנת כליה כי כאמור ניצח את שרו של עשו, אבל הרי לא יצא שלם מהמאבק כי היה צולע. הוא חשד מפגיעה כל שהוא גם מעשו, משום כך הרבה עדיין בהשתדלות לפייס אותו, כדי שאפילו פגיעה כל שהוא לא יהיה לו ! ובזה מיושב מה ששאלנו בשם הבריסק רב !

יעקב מתכוונן למפגש שלו עם עשו אחיו בתפילה, דורון ומלחמה, ובהכנתו למלחמה, כתוב ויחץ את העם אשר אתו לשני מחנות, ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו, והיה המחנה הנשאר לפליטה, ואכן זה מסר לדורות לכל צרה שלא תבוא, שברוב חסדיו הקב"ה פיזר את כלל ישראל לארבעה קצוות התבל כדי לקיים והיה המחנה הנשאר לפליטה.

אמנם בזמן המפגש עצמו, מצאנו שכל הנשים וכל הילדים היו במקום אחד, וכולם השתחוו לעשיו ואכן יעקב לא קיים את עצתו, מה פשר הדבר ? כך שואל הבריסק רב !

וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עם אחיו, אומר המדרש רבה (עח,ח) למה שבע ? על שם כי שבע יפול צדיק וקם ... אמר רבי חנינא בר יצחק לא זו משתטח והולך משתטח והולך עד שהפך מידת הדין למידת הרחמים, ומפרש העץ יוסף דכוונתו לומר שאכן השתחוה לפני השם, והתחנן לפניו כדי להפוך מידת הדין למידת הרחמים. ודבריו קשים מאוד, דאין המקרא יוצא מידי פשוטו, כתוב שהשתחוה לפני עשו, ואיך אפשר לומר שהשתחוה לפני השכינה ?

אחרי שראובן חטא התורה מונה כל "י"ב שבטים, למדנו שכולם שווים וכולם צדיקים" שלא חטא ראובן ממש. והפסוק מסיים שם : אלה בני יעקב אשר יולד לו בפדן ארם. פדן ארם הינו מקומו של לבן הארמי , ולכן יש כאן מקום תימה נכון שאחד עשרה ילדיו נולדו אצל לבן, אבל בנימין נולד בארץ ישראל בדרך לבית לחם , ושם נפטרה רחל אמנו בלדתה אותו ושם נקברה. ואיך אפשר לומר שכל הילדים נולדו בפדן ארם למרות שבנימין לא נולד שם ?

היצילני נא מיד, אומר בעל הטורים, ראשי תיבות המן, מה נכנס כאן המן הרשע ? הביאור בזה בעזרת השם יתברך, דיעקב אבינו כאן הנחיל לבניו ולדורות אחריו, ההתנהגות הנכונה מול עשו הרשע איך להילחם נגדו ואיך לנצח אותו. ונראה איך זה מתבטא אצל אסתר המלכה שגם היא היתה צריכה להילחם נגד זרעו של עשו : כידוע אסתר המלכה הזמינה את המן פעמיים למשתה רק עם אחשוורוש. חז"ל במסכת מגילה עמדו על כוונתה בזה, שבעצם נהגה בפקחות גדולה כדי לעורר חשדות של אחשוורוש כלפיו ולגרום שיהרוג אותו. והנה באמצע מאמץ ההשתדלות שלה, כתוב במדרש דכשאמרה "איש צר ואויב" היא הצביעה על

יתרה מזו, גם ההשתחויות שלו בכלל לא היו בגדר של השתדלות, אלא תפילה ותחינה לפני השם. בדיוק כמו אסתר המלכה, אף שנראה לעינים שיעקב היה במאמץ של השתדלות לפצות ולפייס את אחיו, בעצם יעקב היה בעולם אחר לגמרי, היה בעולמו של בורא עולם בתפילה ובתחנונים להעביר רוע הגזירה.. זה הכוונה של המדרש שבעצם השתחוה לפני השכינה כדי להפוך מידת הדין למידת הרחמים. אין המקרא יוצא מידי פשוטו. וזה הפשטות אצל הצדיקים שמדברים לפני השם יתברך ולא לבריות !

כעת ניגש לשאלה אחרונה שלנו. ברור שבנימין נולד בארץ ישראל אמנם יוסף כן נולד בפדן ארם, והתורה אומרת שבזמן לידת יוסף, רחל התפללה ואמרה "יוסף לי בן אחר. שם התפילה התקבלה לרצון לפני השם יתברך, לכן זה נחשב כאילו בנימין כבר נולד בפדן ארם. ללמדנו שעיקר השפעתנו היא בשמים : כשבשמים פעלנו כמו שצריך, הענין כבר סגור וסודר גם בארץ, אף שעדיין לא יצא לפועל הוי כאילו כבר יצא לפועל ממש. לכן התורה קובעת שבנימין כבר נולד בתפילה של רחל בפדן ארם.

בהפטרה של ראש השנה, חנה התפללה לזכות בזרע של קיימא, ועלי הכהן חשד בה שהיא שיכורה ולכן בירך אותה "לכי לשלום ואלוקי ישראל יתן את שאלתך אשר שאלת מעמו". כתוב שחנה שמעה את דבריו, הלכה לדרכה והתחילה לאכול, "ופניה לא היו לה עוד". מה כתוב כאן ? חנה מרוב צערה, לא היתה מסוגלת לאכול בכלל, ואחרי ששמעה את הבטחת עלי הכהן. היא ידעה בבירור שבשמים הקרב הוכרע לטובתה, לכן אף שבפועל עדיין לא היה שום שינוי בעולם הזה, בעיניה כבר נענתה, עד שאפילו בפנים שלה ראו שינוי של ממש !

קושיית מצוות עץ הפרשה

א) יעקב התכוון לתפילה לדורון ולמלחמה, ולשם דורון שלח הרבה בהמות לאחיו, סך הכל 580 בהמות. כל המטרה שלו היה לפייס אותו על שלקח ממנו הברכות. משל למה הדבר דומה לנוכל שגנב מיליון דולר מחבירו, ובכדי לפייס אותו קנה לו שעון זהב ששוה עשרת אלפים דולר, מתנה יוקרתית לכל השיטות, אבל וכי יש ה"א שימחול לו על המיליון דולר ? ואיך עשו התפייס בזה ?

ב) שכס בן חמור לקח בכח את דינה, ובא חמור לנסות לשכנע את יעקב להסכים לנישואין, וכך אמר "שכס בני חשקה נפשו בבתכם, תנו לה אותה לי לאשה". בשפה שלנו כך אמר חמור, שכס בני "בא לו" להתחתן עם דינה, וכי זה שכנוע ? איך חשב שהם יסכימו לדבר ?

ג) עם לבן גרתי, אומר רשי גר הייתי ולא שר ותושב, שלא נתקיימו בי הברכות, לכן אין לך מה לקנאות בי, ואם תמצי לומר שלא נתקיימו כי לא שמרתי את התורה, לכן אמר לו ותרי"ג מצוות שמרתי, ואעפ"כ לא התקיימו. וצ"ע הרי עשו היה רחוק מכל זיק של יהדות, אבל דבר אחד היה חשוב בשבילו : אבא שלו ! הוא כיבד אותו ומאמין בברכותיו עד שצעק צעקה גדולה ומרה כשפספס אותם. זה היה החיבור היחיד שלו לתורה ולאמונה, וכאן יעקב בא להרוס לו את האמונת חכמים שלו ?

ד) יעקב התפלל לפני המפגש עם עשו, וכך אמר בתפילתו "אלקי אבי אברהם, ואלקי אבי יצחק" ואומר רשי שהזכיר זכות אבות. וצ"ע בשלמא אם היה מזכיר זכות אבות נגד אדם זר ממשפחה אחרת, ברור שזה היה מועיל אבל כאן התפלל נגד אחיו, גם הוא מצאצאי אברהם ויצחק, מה יעזור כאן זכות אבות ?

ה) בהמשך בני יעקב התנו שכל העיר שכס תסכים לקיים ברית מילה, ולא אחר הנער לעשות הדבר כי חפץ בבת יעקב, מה פשוט שינוי לשון פתח בחשק וסיים בחפץ מה בין זה לה ? עיין מגיד מדובנא נפלא !

בני יעקב הרגו את שכס ואת חמור, וגם כל אנשי העיר, מה פשעו ומה חטאו שאר בני העיר ?

א) עיין רמב"ם בהלכות מלכים (ט, יד) שבני נח נצטוו על דינים ואנשי שכס היו צריכים להעמיד בדין את שכס ואצל בני נח אזהרתם זו היא מיתתן לכן התחייבו מיתה.

ב) עיין רמב"ן בפרשה (לד, יג) שמקשה עליו, אם כן בדין עשו, ולמה יעקב כעס עליהם ? עיין רמב"ן שמסביר באופן אחר

ג) עיין רדב"ז שם שמתרץ את קושיית הרמב"ן

ד) עיין חידושי הר"ן סנהדרין (נו). שמקשה על הרמב"ם, הרי שכס וחמור היו מלכים ואיך אפשר לדון אותם ?

ה) עיין משך חכמה – טעם שלישי למה היו חייבים מיתה ?

אפשר לשלוח תשובות לכתובת מייל.

שבת שלום